

Geografia Llach

JORGI PLAY

On fos que traguéssim el nas, a la botiga, al carrer o al bar, de segur que n'acabaríem sentint alguna cosa. Perquè la comissió que l'organitza va de bòlit, perquè els diaris en van plens (les entrades es van esgotar en vint minuts), perquè la dona que entra a la perruqueria i saluda la Maite Poch explica que vindrà una mica més tard, que ha d'anar a recollir les entrades, que les hi guarda no sé qui, i somriu; perquè la Maite raona sobre el rebombori: "És molt maco que hagi escollit Verges: és la seva decisió. Diuen que en volen un al Camp del Barça? Bé, però després també hauria de fer l'últim aquí, i ja hi tornariem a ser, no? L'últim és l'últim." Si és que fóssim a l'Empordà i l'ara mateix ens situés el calendari poc abans del 24 de març d'aquest 2007, tard o d'hora en sortiria la referència: no debades aquest és el paisatge arrencat i obert que li va configurar el caràcter; i també no debades serà des d'aquí d'on vol baixar de l'escenari, en Lluís Llach. Ha cercat un missatge coherent per tancar el cercle: "Tornaré a ser una persona normal –ens

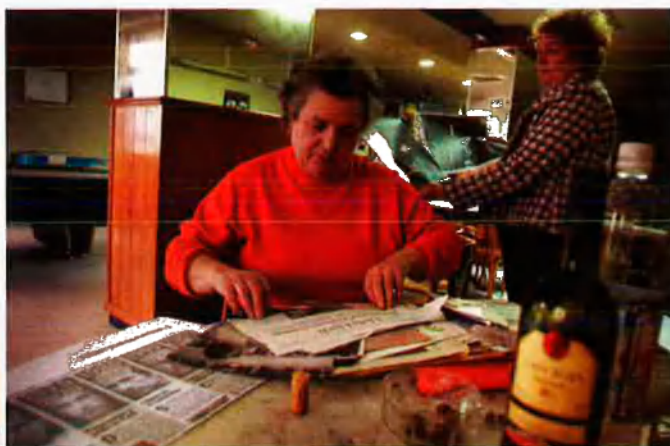
Perquè hi va néixer. Perquè hi té arrels. Perquè l'ha triat. La geografia física i humana de Lluís Llach se'ns ha fet cançó i disc sencer per esdevenir-nos, també, paisatge compartit. Passegem breument per l'Empordà i pel Priorat: de Verges i Parlavà a Porrera, el veïnat "del Lluís".

diu–, i és aquí, a Verges, on recordo el que sóc: el fill del metge".

Per a la Montserrat Junqué, de Torroella, és natural que el darrer concert el faci a Verges: "Dona, això ja ens ho pensàvem! També els primers els va fer aquí". I en recorda un, dellà el 1969, amb un Llach jove i jove que "semblava un xai, dalt de l'escenari, amb una careta que feia..." Ella li va fer prometre que quan fos famós li presentaria els Beatles i ell li va signar, com a penyora, una capsula de cerilles amb el retrat dels quatre de Liverpool, que la Montserrat encara guarda i que ens mostra, rient. Quan s'ha escaigut, l'ha seguit pel país

en algun concert, però no dubta ni un instant quant a classificacions: "Sempre m'han agradat més els d'aquí. Són més naturals, potser pel paisatge, per la manera de parlar o pel que sigui, però tot és diferent." Quan va tocar *Verges 50*, a Verges, ella també hi era, a la plaça, i "quan sonava aquell tros del vent, semblava que la bandera que penjava de la torre li seguia el ritme, com si es posés a bufar justament aleshores, amb la música: era impactant".

A Cal Grau, a Verges, ja ho tenen tot preparat per al concert: les parets del cafè gairebé centenari són plenes de pòsters i fotografies de concerts i entrevistes.

De dalt a baix i d'esquerra a dreta, la Montserrat Junqué, amb la capsa de cerilles; al cafè Cal Grau de Verges, la Maria Ribas i la seva filla, la Pilar Batlle; a Parlavà, la Maria Batlle i la Lluïsa Caselles, a la botiga, i la Teresa Martí, que duu una merceria, i pinta, també, amb la fotografia que recorda la visita que varen fer a Porrera.

tes i de tot; les mestresses, Maria i Pilar, mostren el petit "arxiu Llach" ("com que és de Verges, ho anàvem guardant tot") que comparteix atenció amb imatges de la famosa processó ("sempre que pot hi ve, el Lluís -puntualitzen de seguida-, i canta l'Stabat") i els records que destrena la conversa. Parlen de "la senyora Maria", muller del "metge Llach", "ben rossa i molt guapa, molt senyora", que havia vingut de Barcelona, era mestra i "ens ensenyava coses que aquí no sabíem"; de la colla d'amics (en Ponç de la Caixa, nét de l'avi Siset, i en Ponç Nin i l'Aldeguer i la Conxa del mas Pi, que tenia un piano...) i treuen un llibre d'en Servià (*Lluís Llach. Un trobador per a un poble*), que ara la Pilar s'ha tornat a llegir.

Després, amb la Montserrat Junqué recorrem "el paisatge clàssic" llachià, per "veure perfectament el sentit de la plana que pot tenir al cap". Per a ella, com per a bona part de la gent d'aquesta terra prodigiosa, que ara "el noi de Verges" s'hagi instal·lat al Priorat no deixa de ser un accident: ell és d'aquí i en té

l'empremta: "fixa't que, malgrat la timidesa, és foteta, també: té la sornegueria típica de l'Empordà".

La casa que vull. Un edifici magnífic amb un gran finestral fet exprés "per veure-hi tota la plana. I el mar, que aquí el té a tocar", assenjala la Montserrat, i no diu res més, però algú li podria llegir el gest: "no pas com allà". Les pedres de cal Corder són antigues i ho expliciten: "*..Micalet me subito fecit die 20 novembr. 1627*". I més coses, hi diuen, i ben sembla fet exprés: "*Alabys iniquis et a lingua dolosa erue me dne*", que en traducció d'esgarrapada pot ser quelcom com ara "de les lloances falses i de la llengua pèrfida, allibera'ns, senyor".

Possiblement perquè no hi sentia ni una cosa ni l'altra, s'hi va sentir còmode, el cantant, a Parlavà. I Parlavà el va acollir amb naturalitat de veïnatge, quan hi va trobar casa per arreglar i omplir de músiques i poemes i silencis. Verges és a tocar. Des d'aquí el Montgrí, aquesta mola amb castell que esdevé fita gegantina per a tota la zona, domina la situa-

ció: "El botó de roda de l'Empordà, que deia en Pla. Comenten que si és un bisbe ajagut, però a mi em sembla una marassa preparada per abraçar-nos", fa la Montserrat. "El Lluís", com l'anomenen la resta de residents, hi és a casa.

La Maria Batlle i la Lluïsa Caselles, des de la botigueta estant, de seguida han detectat els forasters i els han intuït intencions: "Ja t'ho deia, que devien fer-li un reportatge al Lluís", fa l'una, mentre l'altra li recorda que no es deixi el bon manat d'espàrrecs que portava, collits tot fent "una volteta per aquests marges que tenim". I expliquen que ara "que s'està a Porrera", ja no se'l veu tant, per aquí, "passejant amb la seva bufanda", però que és "un noi molt maco i amable i senzill i de tot: una meravella de persona". I com que insisteixen que no ens en podem anar sense haver parlat amb la Teresa Martí, que "els va cuinar, al Lluís i als músics, durant dos mesos, quan gravaven un disc aquí a Parlavà mateix, dins d'un camió que tenia a casa", fem cap a la seva merceria, i ella ens explica que s'ho va passar pipa, durant

TINA BAGUÉ

aquell temps, que “mai no sabies si serien quatre o vuit”, que els feia macarons i arròs i amanides i que el darrer dia “ells van voler cuinar per a nosaltres, i ens van fer carn a la brasa i quan vam arribar a la casa ens vam trobar tot el caminet ple d’espelmes enceses”.

De seguida ens ensenya una fotografia que ha fet ampliar per posar-la al petit estudi on pinta i cus: un dia van agafar el tren amb la Concepció –“que també hi havia estat cuinant amb mi”– i la Consol –“que és d’Ultramort i una gran fan: va anar a París i tot”– i es van plantificar a Reus. Allà hi havien quedat amb l’amfitrió, que els va dur al Priorat i els va ensenyar Porrera (“un poble molt bonic”) i els va convidar a dinar “on menjava sempre la seva mare, a El Petit Teatre”.

Lo vi de la terra. Ha entrat a la mitologia nacional amb els versos de Martí i

De dalt a baix i d’esquerra a dreta, Catalina Hernández, que té 93 anys “i va com una bala”; un detall del poble; Josep Maria Montané, a la porta de casa; Norma Giménez amb el seu pare, Manel, a la Final, un antic edifici del poble on des de sempre s’hi ha elaborat vi; Sal-lus Álvarez, gerent de Vall Llach; i Fina Duran, filla de la Paca, muller de Sal-lus, i pagesa, al seu tros.

Pol que Llach va anar fent cançó, i disc, finalment, de nom concretíssim: Porrera suma així caràcter a la pròpia història, que ja ha escrit amb veu singular: sobretot perquè ha guanyat fama de “vila insurrecta” (austracista i liberal i roja, té dibuixada a l’escut la corona reial sota l’emblema del poble: “aquest és l’ordre correcte”, apuntarà Manel Giménez amb nítid orgull), però també perquè té

“la Manola”, una taula que respon preguntes i deixa tothom astorat.

Hi ha gent que s’hi acosta ara, a Porrera, per comprovar, per exemple, que hi trobaran la magnòlia col·locada *ad hoc*, per entrar al Cafè Antic gairebé amb devoció i constatar-li la màgia quotidiana del billar i les cartes i el futbolí que guarda l’ordre estricte amb les monedes. La Fina Duran, filla de la Paca, que

Una imatge del cafè Antic, a Porrera, que Lluís Llach va fer cançó.

fou masovera de les terres que tenia la mare de Llach a Porrera, assegurada davant un tallat abans de tornar al tros, explica, per exemple, que un dia "lo Lluís va sortir al vespre del cafè i no havia passat ni un quart d'hora que ja hi tornava a ser: 'Hosti, veniu, correu, veniu...!' I ens va portar a la carretera per ensenyar-nos la silueta de l'ermita de sant Antoni, amb els xíprers i la lluna que li sortia per darrere. 'Què passa?'. I ell: 'No ho veieu? És la lluna!' I nosaltres: 'Lluís, fa mil anys, que ho veiem, això'". I somriu. I fa una pausa. I continua: "Però és cert que de tant en tant algú t'ha de venir a dir que això que veus cada dia és bonic, perquè te'n tornis a adonar."

Darrere del taulell, la conversa es fa després més prosaica i la mestressa riu si recorda aquells forasters que li van demanar "per la cadira del Lluís; jo els en vaig dir una qualsevol i van córrer a seure-hi! Ja m'explicaràs". I la resta, és clar, fa la seva via, avançant des de la crisi de la fruita seca ("cada vegada n'hi ha menys", explica en Josep Maria Montané, davant de casa seva i dels sacs d'ametlles i avellanes que hi té estibats: "i és una llàstima, perquè el producte és molt bo").

A la botiga espaiosa on s'hi ven tot el que cal, se'n recorden, encara, de quan hi venia, a l'estiu, "el fill de la Maria Grande", que "tocava la guitarra pel carrer". Manel Giménez li era amic de colla, els dos mesos d'estiu que passava al poble intentant escapolar-se d'anar a

aplegar avellanes i fent el plaga amb la resta de canalla: "Aquí on el veus, s'integrava perfectament a les batalles campals que organitzàvem, amb bastons i pedres i de tot. Després, quan va començar a cantar, ens en fotíem tots." "Lo Lluís" ha tornat, al cap dels anys, i s'ha deixat seduir per la terra adusta ("la sento en el meu ventre com si dins meu hi fes arrels"), ha arreglat la casa de la família i ha donat nou impuls a la vinya aferrada al pendent trencadís de pissarres ("ara sí que va al tros, el punyetero", riu el Manel).

Va començar a pagar més al pagès pel quilo de raïm. Va fer pujar els preus. En Sal-lus Alvarez, gerent de Vall Llach i amic del músic, resumeix la situació amb dades: "Una família que l'any 1996 va vendre la collita a 46 pessetes el quilo, a cobrar en dos anys, avui la ven a 725 i ja en cobra la meitat al maig, abans de la verema." En augmentar el preu del raïm, ha crescut també l'exigència quant a la qualitat; i la valoració d'un vi que guanya prestigi internacional; i l'autoestima. La transformació al poble ha estat considerable: "Abans la gent se n'anava a treballar fora a les 6 del matí i no tornava fins a la nit -recorda el Josep Maria-: ara vénen de fora a treballar aquí." I Sal-lus, al remat, sintetitza la dèria de l'amic: "Ell vol viure en pau amb si mateix. Vol un impuls per aixecar-se al matí, i aquesta terra li ho permet".

Núria Cadenes

EL TEMPS

Una nit del 1975 o potser del 1976 Lluís Llach va entrar a la casa número 8 del carrer de Sant Josep de Sueca. Potser venia d'una actuació en terres del sud i anava de camí a Barcelona. A la porta, el rep un home en pijama i batí, l'uniforme de visites il·lustres, i un cigarret mentolat a la boca. Es diu Joan Fuster i escriu llibres i articles per a guanyar-se la vida. L'escriptor s'ha compromès a fer el pròleg d'un cançoner, *Poemes i cançons*, que pensa editar l'editorial Tres i Quatre i que recull l'obra del cantant. El *coup de foudre* és previsible. Fuster, que sempre ha estat atent als moviments tàctics de la Nova Cançó i a la qual ha donat suport logístic, acull amb la cordialitat de l'ampolla de whisky i les cadències amistoses del fum del tabac ros aquest jove de fragilitat romàntica i de paraules incitants. Un jove cantant que segurament li recorda el retrat anímic d'un altre jove, també vehement i apassionat i també "agitador de les nostres impaciències col·lectives" al qual va acompanyar en el seu primer viatge professional a Barcelona per a signar el contracte del seu primer disc...

Llach i Fuster comparteixen d'entrada algunes marginalitats, per a enten-